

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasilo slovenskega kmečko-delavskega ljudstva

Leto I.

Izhaja začasno dvakrat na mesec popoldan. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gradišče 2/I. — Tisk J. Blasnik nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren: L. Mikuš. — Poštni predal št. 000. — Telefon št. 00-00. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštne proste. — Naročnina mesečno Din 3-, četrtno Din 9-, letno Din 36-. — Čekovni račun št. 16.782. — Plača se lahko tudi v nerabljenih poštinih znamkah. — Oglasi po dogovoru po nizki ceni. — Za izdajateljstvo in urednik Janez Kocmur v Ljubljani.

Štev. 3.

Lr.:

Nekdaj . . .

(Prispevek k slovenski politični zgodovini.)

Prinašamo nekaj primerov, kako so sodili pred 6. januarjem nekateri vodje in glasilci bivše „Slovenske kmečke stranke“ o glavnih vprašanjih slovenske politike. Dokaz so nam ti primeri, da je nemogoč vsak politični uspeh, ako ni načelne doslednosti in vztrajnosti, ampak skoki iz skrajnosti v skrajnost. To je naša poguba.

1. Rešitev slovenskega vprašanja v Jugoslaviji je pojmoval g. Ivan Pucelj kot lastno državnost, kot popolno svobodo in neodvisnost v okviru državnih mej („Kmeti list“ z dne 19. decembra 1928.) „Samostojna kmetijska stranka“ ni imela tega v programu, saj je glasovala za vidovdansko ustavo; šele po združitvi z „Republikansko stranko kmetov in delavcev“ je to točko prevzela.

2. Program kmečko-demokratske koalicije je označil g. Ivan Pucelj kot rešitev in ohranitev parlamentarizma, češ, da ne bodo nikdar več pustili vladati brez naroda in proti njegovi volji ter da morajo izgniti iz javne uprave strankarska pripadnost, korupcija in nesposobnost, a od tega vzvišenega in blagoslovljenega namena da jih ne odvrne nobena sila („Kmeti list“ z dne 11. januarja 1928.)

3. Poudarjalo se je, da boj ne velja državi kot taki, ampak premoči znanih belgrajskih rodbin, ker Slovenija se bo mogla gospodarsko razviti le takrat, kadar ostane večina davčnega denarja doma in se bo nadziral tudi tisti denar, ki pojde v Belgrad; zakaj po razlagi g. Ivana Pucelja izkorišča „cinčarija“ srbske, hrvaške in slovenske kmete, ko ima vso državno moč v roki („Kmeti list“ z dne 29. avgusta, 5. septembra in 10. oktobra 1928.)

4. Glede menjavanja političnega prepričanja je pisalo glasilo „Slovenske kmečke stranke“ kot o „poslovni politiki“ in „krščanstvu na oko“. Vzrok tej bolezni je revščina, ker je hudo za službe, ki jih deli v največji meri vlada; zato je gneča okrog tistega, ki ima vladno moč. To so ptice selivke, ki jih kmetu ni treba, ko si lahko ustvarja sam svoje politično prepričanje. Zato je pa obsodbe vreden tisti način „ljubezni do kmeta“, ki ga lovi in slepi s podporami, s strahovi in s pritiskom za namene strank, ki hočejo gospodariti nad njim („Kmeti list“ z dne 26. decembra 1928.).

Takrat Puceljevci niso videli nobene nevarnosti za „nacijo“, nasprotno so videli nevarnost za kmečke žepe in kosti; zato bi morali po njih mnenju kmetje pokazati vrata vsem strankam, kjer gospoduje pokvarjena gospoda, ki zavedno ali nezavedno služi velikemu kapitalu in njegovim pomočnikom pod krinko „ogrožene vere“ ali „ogrožene nacije“ („Kmeti list“ z dne 14. novembra 1928.).

5. „Slovensko kmečko stranko“ in v njej organiziranega

kmeta je slavil g. dr. Igor Rosina kot „seme slovenskega naroda in sol slovenske zemlje“; zakaj slovenski kmet, ki je prost „komande farovža in mestnega fraka“, je edina osnova vsaki misli o slovenski državnosti („Kmeti list“ z dne 19. septembra 1928.).

6. O razmerju Slovencev do Hrvatov je pisal g. dr. Igor Rosina, da je slovenski kmetom edino zavest zaslonbe pri „mogočni bratski hrvatski kmeti stranki“ dajala notranjo moč, da so se obdržali na površju. Radič je padel zato, ker je vodil tisto družbeno gibanje, ki je v vseh državah najbolj nevarno gospodstvu pokvarjene gospode („Kmeti list“ z dne 19. septembra in 7. novembra 1928.).

Po krvavem dogodku v Belgradu se je načelstvo „Slovenske kmečke stranke“ izreklo za „federalizacijo države s

popolno finančno in zakonodajno samostojnostjo Slovenije“ („Kmeti list“ z dne 21. junija 1928.).

Ob Radičevem pogrebu je govoril za „Slovensko kmečko stranko“ g. dr. Drago Marušič, da brez svobodne hrvaške ni svobodne Slovenije, in v imenu vseh poštenih Slovencev je prisegel, da bomo vedno in posebno v usodnih časih združeni s hrvaškim narodom ter da bomo vedno sledili Radičevemu nauku („Narodni val“, Zagreb, z dne 14. avgusta 1928.).

Enako je trdil g. Ivan Pucelj, ko je bil mogočno in odločno obsodil takratno vlado gospoda dr. Antona Korošca, da ne bodo odnehali na noben način v svojem boju („Kmeti list“ z dne 14. novembra 1928.). In ob obletnici Radičeve smrti je opozarjal slovenske kmete, naj se tega dogodka spominjajo s svečano obljubo, da „bomo vedno zvesti naukom velikega pokojnika“ („Kmeti list“ z dne 7. avgusta 1929.).

Dr. Ivo Štempihar:

Zanešenjaki ali zažepnjaki?

„Podobni smo zanešenjaku, ki bolan in lačen v zatohli podstrešni sobici piše pesmi, daleč proč od potreb stvarnega življenja.“

Iz „Jutra“.

„Jutro“ z dne 31. 8. t. l. je prineslo uvodnik z naslovom „Gospodarstvo in jugoslovensko edinstvo“. Uvodnik je verjetno napisal nekdo, ki šteje med „Jutrovimi“ ljudmi za strokovnjaka v gospodarskih vprašanjih. Pisec skuša v težkih, skoro naduharskih stavkih predočiti, da je unitarizem edino zdravilo tudi za slovensko gospodarstvo, skuša torej dokazati pravilnost politične miselnosti „Jutrove“ skupine tudi za stran gospodarskih strani javnega življenja. V tem namenu opozarja pisec na to, da je današnji čas baje čas tvorbe širokih obsegov, da se mora gospodarstvo opirati na čim večjo ozemlja in da nujajo samo skupna bogastva našega ozemlja možnost izgraditve in izpopolnitve našega gospodarstva. Naglašanje, da je za navedene pogoje načrtne gospodarske izgraditve in izpopolnitve ter neoviranega obtoka dobrin potrebna enotna država, je kratko in malo odveč. Itd. Itd.

Glavni dnevnik dravske banovine je postal sicer mnogo višje, odkar in kolikor bolj se oddaljujemo od 21. decembra 1934 in številne „vrline“ njegovega sloga iz preteklih let se selijo iz dneva v dan bolj v drugi dnevnik; domisleki glavnega dnevnika dravske banovine so pa tudi najboljši takrat, kadar so naslovljeni na tiste lastne ljudi iz dobe neskravne nadvlade, ki so se mislili rešiti iz „granične stavbe“ tako, da so jo prekleli in izdali, zatajivši pri tem svoje, zelo občutno sodelovanje. Kadar se pa naš dnevnik znajde na torišču svojega političnega besednjaka, je še vedno isti, kakršen je bil tekom zadnjih zanj in za njegove ljudi debelih, za ljudstvo pa hudo žarkih let in kakršen se je ljudstvu temeljito pozoprnil. V to vrsto

spada in na tem terišču se giblje gori omenjeni uvodnik, iz katerega smo si izposodili tudi podnapis. Pisec se vidi, da mu je unitarizem v kosteh prav tako, kakor tisti nedostojni način njegovega kroga, ki se skriva pred nasprotnimi razlogi za v ustavi zavarovano „državno in narodno edinstvo“. Dokler ne bo sedanji tiskovni zakon oproščen verig, je razprava s to smerjo zagovora unitarizma izključena, kar plemeniti unitaristi prav dobro vedo. Podobno se tudi v zadnjih časih modne objave političnih turistov in letoviščarjev, bodisi s Pohorja, bodisi s Hvara, skrivajo za neodgovorno avtoriteto in ponavljajo stari greh teh ljudi, ki proglašajo svojo politiko za politiko nekoga drugega. Ali o tem naj zadoščajo zaenkrat te suhe ugotovitve.

„Jutrov“ strokovnjak sicer ne reče naravnost, da daje gospodarskim vprašanjem prednost pred političnimi, ali če pravi usmiljeno, da je obžalovati, in še iskreno, da je politika potisnila v dobi, ko ljudske množice obupno stegujejo roke po delu in kruhu, v ozadje socialna in gospodarska vprašanja, ni mogoča druga razlaga, kakor da pisec politična vprašanja zapostavlja. Zato se prav za prav s polovičnim srcem pridružuje pohorski objavi, ki je „poleg nujnosti, da se rešijo notranje politična vprašanja“, istočasno poudarila tudi „enako nujnost, da se vse moči posvetijo gospodarski obnovi“. S tem proglašča namreč, da predstavlja pohorska objava popustljivo združitev obeh nasprotnih si načel na ta način, da postavlja važnost političnih in gospodarskih vprašanj na isto stopnjo, najsi gre gospodarskim vprašanjem višja stopnica.

Razlikovanje med političnimi in gospodarskimi vprašanji je star način „Jutrove“ skupine; dobrodušno je treba še pristaviti, da v tem ni osamljena, ker deli to znanstveno naziranje z njo celo-

kupna naša, družbeno neizobražena meščanska družba. Četudi pa je pohorska objava s svojo hvarsko dvojčico in z vsemi, ki jih smemo pričakovati, menda vsak teden posebej, za nas krpa papirja v zgodovinskem pomenu besede, vidimo le izvesten napredek v miselnosti; ta napredek je prav tisto, kar šteje naš strokovnjak za nazadek. Domislamo se le tistega shoda, po katerem je zletel Marinković s predsedništva vlade! Takrat je Demetrovič v nasprotju z Marinkovičevim stališčem o potrebi, da se ljudstvo izrazi, ali želi unitaristično ali drugače urejeno državo, proglasil načelo, da so vsa notranja politična vprašanja dokončno rešena in da kriza ne dopušča drugega, kakor razmotrivanja izključno gospodarskih vprašanj. Naziranje, da so vsa notranje politična vprašanja rešena, in to za vekomaj, je bilo temeljno načelo celotne politike JNS, čim se je polastila oblasti. Jasno: tej stranki, ki bo prešla v zgodovino kot najpešnejši vzorec političnih begunov, je bilo edino politično vprašanje na svetu: oblast. Čim je imela vse taroke v rokah, je velikodušno dovolila drugim tarokiranje z njo s samimi „škarti“. No, in naziranje, da imamo že s samo gospodarskimi vprašanji dovolj dela za vse naše moči, zastopa očitno še dandanes dotični strokovnjak, pohorska objava pa samo še s 50 odstotki.

(Konec prihodnjič.)

Gorenjcem!

Sava—Jesenice, 22. sept. 1935.

V naše kraje je predrla „Slov. zemlja“ šele pred nekaj dnevi. Povzročila je pravo senzacijo med nami delavci, dasi smo jo poznali po imenu že prej iz drugih listov. Program njen je tak, da mora zadovoljiti vsakega, ki resnično čuti z ljudstvom in je za demokracijo. Švigašvage z listom niso zadovoljni; tudi ne tista gospoda, ki ji je samo za oblast in udobne stolčke.

Dopade se nam, da hoče „Slov. zemlja“ podpirati tudi socialne težnje nas delavcev. Vemo da je to težko, ker gre zdaj v prvi vrsti za svobodo in demokracijo. Mi, plavžari, smo mnogo prestali od bivših režimov. Naši obrati bi lahko delali ves čas s polno paro, da ni bilo spletk med kapitalisti, ki so se igravali na naš račun. Pred leti je obratovala samo tovarna za elektrode, ki je dobavljala za Avstrijo.

Doslej smo močno pogrešali lista, ki bi se zavzemal za enotno ljudsko fronto. „Ljudska pravica“ je pogorela, ob njeni smrti se je pa izkazalo, da so stali za njo politični konjunkturisti. Imena mož okrog „Slov. zemlje“ so pa porok, da je gibanje, ki ga vodi in zastopa list, resno in pošteno. Vsa čast inteligentom, ki se ne sramujejo sesti skupaj z ozoženim delavcem in zgaranim kmetom. Sedajo mnogi — a samo ob volitvah — pa si koj umijejo roke, ko vstanejo.

Bolj samogoltni se prilizujejo volilcem že prej.

Klobuk dol pred možem, kakor je črnomeljski Koren, o katerem je prodrl glas tudi do nas. Ne stoji zastoj za njim Bela Krajina kakor zid. Dr. Dragotin Lončar je nam delavcem že star znanec, stal je na naši strani že v časih, ko je to bilo spojeno z veliko nevarnostjo. Vsa dolga leta ni spremenil svojega prepričanja. Dr. Vekoslava Kukovca poznamo samo po imenu, a tukajšnji njegovi stanovski tovariši, ki so skoro vsi z nami, govore o njem kot o možu-poštenjaku, nesebičnem javnem delav-

cu in mu zato zaupamo. (Tu smo večji odlomek izpustili. Ur.) V dobrih rokah je gibanje, napredovalo bo, če bo šlo naprej po ravni črti. To bo pa v veliki meri odvisno tudi od nas delavcev.

Zato, delavci, tovariši! Naprej, v prve vrste! List „Slov. zemlja“ je Vaš. Oglašajte se v njem, naročajte in širite ga! Storimo, da Gorenjska ne bo zadnja, ko se bo bila odločilna bitka. Hrvatje so že pripravljeni, Srbi se zbirajo, ne zaostanimo tudi mi Slovenci! Podajmo jim roko vsi, ker vsi smo eno: — delovno ljudstvo, na katerem je zgrajen svet.

Jeklen.

Dr. Vladko Maček v Črnomlju

Nepričakovano, brez napovedi je dne 5. t. m. dopoldne prišel v Belo Krajino voditelj hrvaškega naroda.

Okrog 11. ure dopoldne je prišel v Črnomelj, da obišče g. Petra Korena, pri volitvah 5. maja našega kandidata na njegovi listi. Komaj je šinil voz skozi mesto, že je šlo od ust do ust: Maček je tu! Pet, deset minut in že je stalo pred Korenovo hišo stotine ljudstva, moških in žena, starih in mladih, nestrpnost pričakujoč, da vidijo moža, ki ima že samo njegovo ime tako čarobno moč tudi na slovenskega človeka. Množica je naraščala od trenutka do trenutka, nemo zroč v hišo.

Na prošnjo ožjih somišljenikov, da ga želi ljudstvo brezpogojno videti, je stopil na balkon, ko se je bil prej v veži pozdravil in razgovoril s kmeti, prosto, prijazno in odkrito, da bi človek komaj

mislil, da je to tisti, ki zaupajo vanj milijoni.

Raz balkon je v lepi slovensčini pozdravil spodaj zbrano množico.

Spodaj je zabučalo: Živel Maček! Množica se je zamajala in vzklikanju ni hotelo biti ne konca ne kraja. In še vedno so prihajale nove trume, od vseh strani; glas o prihodu dr. Mačka se je raznesel vsenaokoli kakor blisk. Motike so padle iz rok, žlica je bila položena na mizo, živina je ostala sama — vse je hitelo v Črnomelj, kajti tam je dr. Maček.

„Da se ljudstvo preveč ne zadrži, gremo,“ je rekel svojim prijateljem v sobi Korenove hiše. Vozovi pred hišo so bili v hipu ozaljšani z zelenjem in cvetjem. Iz množice pristopi deklica s šopkom in ga izroči dr. Mačku s kratkim nagovorom. Zahvali se in stopi v voz. Množica

okoli njega. Živijo Maček! Le počasi se more avto premikati skozi živo gnječo, dokler ne zavozi na glavno cesto in krene čez most pri Vinici na hrvaško stran.

Dolgo, dolgo še je ljudstvo kakor v sanjah strmelo v prašne oblake na cesti, za katerimi je izginjal voz, v katerem se je vozil on, katerega ime je postalo geslo tudi slovenskega delovnega ljudstva.

Mnogi kar niso mogli verjeti, da je bil tu in ga ni več. Še nikoli ni imel Koren toliko posla ko ta dan — sto in stokrat je moral odgovoriti na ena in ista vprašanja: Kaj je rekel, kako je rekel dr. Maček? Ali je bil zadovoljen, ali ni bil morda užaljen? Preprost človek da vse, tudi svoje srce, pa še vedno misli, da je dal premalo.

France Šp.

Oktober za „Slovensko zemljo“

Somišljenikom in prijateljem.

„Slovenska zemlja“ si stalno utira pot med široke ljudske množice, a vendar ne tako kakor zasluži stvar, ki jo zastopa. Ima odkrite in prikrite sovražnike. Hujši od prvih so drugi, ki nastopajo kakor volkovi v ovčji obleki, da jih preprosto človek le težko spozna. Predstavlja se kot pristaši Združene opozicije, v resnici pa mislijo le na sebe in svojo korist. Nespametno bi bilo, ne pogledati resnici v oči in s tem varati samega sebe.

Da obrezuspešimo nakane nasprotnikov, posvetimo prihodnji mesec razširjenju našega lista „Slov. zemlja“. Naj ne bo somišljenika, ki bi jej ne pridobil v oktobru vsaj še enega naročnika. Kdor pridobi in pošlje naročnino za 5 četrtletnih naročnikov, mu bo pošiljala upra-

va list četrta leta, za 5 polletnih pol leta, za 5 celoletnih pa vse leto brezplačno. Nabiralec, ki je že naročnik, lahko navede naslov kakega drugega somišljenika, ki sam ne zmora naročnine. Mnogo naročnikov, posebno iz Maribora, je že poslalo naročnino za take naše somišljenike.

Pri nakazilu naročnin za razne dobe se bo računalo 45 Din za 5 četrtletnih, 90 Din za 5 polletnih, 180 Din za 5 celoletnih naročnin.

Prihodnji mesec se mora število naročnikov podvojiti, potrojiti. Kdor ni naročnik, ni naš somišljenik; zato naj sleherni, ki se prišteva Slovenski ljudski fronti, stori svojo dolžnost.

Somišljeniki in prijatelji, na delo!

Uprava.

Naše bolnišnice in še marsikaj

Kogar zanese v ljubljansko javno bolnišnico, ne bo mogel verjeti svojim očem: po dva bolnika se stiskata na eni postelji, drugi se stegujejo na ozkih nosilih, leže na po tleh razgrnjenih blazinah, po vseh kotih. Kakšen občutek se mora polastiti matere, ko zagleda svojega otroka v postelji z neznanim človekom! Usmiljenke tolažijo, zdravniki opravičujejo, gnus pa ostane...

Vzduh po sobanah je neznosen, prostori so po dvakrat trikrat prenapolnjeni. Pred sprejemno pisarno se gneteje novi bolniki: vsi hočejo v bolnišnico, vsi so bolni, betežni in potrebni. Toda kam z njimi, ko pa ni prostora! Vzdihovalje in tarnanje ubogih mater: Kam naj z otrokom, ljudje božji, ko doma še sami nimamo kaj jesti. Otrok je bolan in lačen, a v bolnišnici ni prostora.

Zatuli hupa. Rešilni voz. Prirastek. Nov bolnik! Ni prostora. A prostor mora biti. Zdravnik in sestra se spogledujeta. Vsi so potrebni, a eden mora ven. In mora vstati in oditi bolnik, ki bi potreboval še teden, dva zdravniške oskrbe.

To se ponavlja dan za dnem, teden za tednom — vse leto in čez. „Prekleti doktor!“ Uho ne sliši. „Preklete babe!“ Usta molče. Ljudski srd išče duška; ti, ki pada nanje vsa teža očitkov nepoučenih, so najbolj nedolžni. Zdravnik! Samo gosposka suknja ga je, kupljena na obroke. Vesel je stopil v življenje, a to ga je potlačilo že pri prvem koraku. Berač v gosposki suknji! Berač, ki mora biti gospod...

Spoštovani gospod urednik! Svoj čas ste imeli sami vpogled v razmere zdrav-

Razširjajte

„Slovensko zemljo“!

Pridobivajte jej naročnikov!

Trečitanih števil ne zavreči, ampak jih dati naprej!

Slovenci in Jugoslovani

Predavanje Ivana Cankarja v ljubljanskem Mestnem domu 12. aprila 1913.

(Nadaljevanje.)

V zadnjih letih smo začeli iskati potov, da pridemo do političnih stikov vsaj med onimi kosi Jugoslovanstva, ki so obsojeni na življenje v monarhiji. Po mojih mislih smo zares našli pot, ki je za zdaj edino možna in primerna — to pot namreč, da se seznanjajo in zbližujejo sorodne politične stranke v posameznih deželah. Slovenska¹⁰ soc. demokratična stranka je pred 4 leti sklicala v Ljubljano jugoslovansko konferenco,¹¹ katere so se udeležili zastop-

niki jugoslovanskih bratskih strank — samo Bolgara, če se prav spominjam, ni bilo nobenega. Kar se je tam govorilo in sklepalo, zame ni toliko važno, kakor že samo dejstvo, da so zastopniki delavstva vseh jugoslovanskih narodov začutili potrebo medsebojnega razgovora. Neprijetno mi je bilo edinole, da se stranka ni omejila na strankine in politične zadeve, temveč je mimogrede sklepal tudi o čisto kulturnih in celo jezikovnih vprašanjih. Prepričan sem, da prihodnja konferenca te napake ne bo ponovila! — Razen socialnodemokratične stranke je stopila preko slovenske meje tudi Slovenska ljudska stranka. Storila pa je to na zelo ozkosrčen način. Morda so njeni voditelji ob tej priliki sami občutili, kako fatalno je, če ima konfesija važno besedo v politiki. Dejansko je ta stranka uveljavila svoje jugoslovanstvo s tem, da se je združila, naravnost spojila s starčevičansko stranko v Banovini. S tem, da si je naprtla zaprašen pravaški program, si je sama postavila mejo, preko katere ne more nikamor. — Narodno-napredna stranka ima že od nekdaj ozke stike s hrvaško-srbsko koalicijo, ali ti stiki so

večji del samo žurnalistički. Predlagan in nameravan je bil sestanek zastopnikov naprednih jugoslovanskih strank v monarhiji, pa do tega doslej še ni prišlo.

Vse to stremenje po sporazumu in zbližanju med pozameznimi političnimi strankami četverih jugoslovanskih narodov se mi zdi naravno, potrebno in razveseljivo. Kmalu bi bil ponosen, da si v tej stvari največ in skoro edino prizadevajo Slovenci, naj se že prištevajo tel ali oni stranki. Toda v tem hvalevrednem prizadevanju se je pojavilo še nekaj drugega, kar ni prav nič naravno, prav nič potrebno, še manj pa razveseljivo. To je poglavje, ki je žalostno in mučno, ali žalostno precej bolj.

Kakor ste videli, sem smatral jugoslovanski problem za to, kar je: namreč za izključno političen problem¹². Za problem razkosanega plemena, ki se v življenju človeštva ne more uveljaviti, dokler se ne združi v celoto. To je vse! Kakšno jugoslovansko vprašanje v kulturnem ali celo jezikovnem smislu zame sploh ne eksistira. Morda je kdaj eksistiralo; toda rešeno je bilo takrat, ko se je jugoslovansko plemo razcepilo v četvero narodov s

četverim, čisto samostojnim kulturnim življenjem. Po krvi smo si bratje, po jeziku vsaj bratranci — po kulturi, ki je sad večstoletne separatne vzgoje, pa smo si med seboj veliko bolj tuji, nego je tuj naš gorenjski kmet tirolskemu, ali pa goriški viničar furlanskemu. Bodi tega kriva zgodovina, bodi kriv kdorkoli — jaz, ki dejstvo konstatiram, ga čisto gotovo nisem zakrivil. Nevarno je dandanašnji take resnice očitno povedati. Zadnjič je mlad znanstvenik, dr. Rostohar, napisal v svojem listu „N. M.“¹³ jako pameten članek. Razložil je, kako da je neokusno in umazano, kako se vsa slovenska javnost obupno obeša za renegatsko surko Stanka Vraza; nadalje je še namignil, da bi bilo dobro, če bi se spomnil, da na slovanskem jugu nimamo samo Lozengrada in Kumanovega, temveč, tako rekoč in brez zamere, tudi Maribor, Ljubljano in Trst. Na vse zadnje pa jo je Rostohar — in v tem se je izkazal pravega in pristnega Slovenca — položil¹⁴. V svojem pravičnem srdu zoper gobezdave in protikulturne apostelne vrazovanja je namreč šel ter je mimogrede pozdravil Berchtolda in

¹⁰ Značilno je, da imenuje Cankar to stranko zavestno slovensko, dasi se je sama imenovala oficijelno jugoslovansko.

¹¹ Konferenca se je vršila od 21. do 22. novembra 1909 v Ljubljani v hotelu Tivoli in se zato imenuje kratko „Tivolska konferenca“. O njej bo še govora na drugem mestu, ker je stališče, ki ga je bila zavzela, likvidatorsko in absolutno protislovensko; zato je Cankar njene tozadevne sklepe brez-pogojno odklonil. Ortodoksni socialisti se jih še vedno drže in so nanje celo ponosni.

¹² Podčrtal Cankar sam.

¹³ „Naša Misel“.

¹⁴ Podčrtal Cankar sam.

niškega stanu, pa veste, kako je. Saj ste blagajničnim zdravnikom celo ustanovili stanovsko organizacijo. Ali takrat so bili napram današnjim za zdravnika še zlati časi.

Danes je drugače. Za bodoče se obetajo še slabši časi. Mnogo mladih zdravnikov se lovi za kruhom. In to v času, ko številni stanovski tovariši opravljajo po dvoje, troje in več stalnih služb. Mnoge teh služb so spojene z raznimi ugodnostmi: pokojnino, brezplačno vožnjo po železnici itd. Slednje lahko vodi do zlorab, da si potujoči zaračuna stroške, vozi se pa brezplačno. Res je, da so nekatere službe slabo plačane, slabo plačane so pa samo zato, ker se opravljajo kot postranske. Mnogi honorarji so naravnost umazani za oba: za tistega, ki jih daje, a še bolj za tistega, ki jih prejema in s tem drugim odjeda kruh.

Opravljanje več služb hkrati bi moralo biti popolnoma zabranjeno. Potem bi marsikatera sedanja postranska služba postala glavni vir dohodkov mlademu zdravniku. Tudi bi moralo biti zabranjeno izvrševanje privatne prakse vsem v stalnih službah pri gotovi višini prejemkov. Primariji po bolnišnicah naj se plačajo njihovem delu in odgovornosti primerno, zato pa naj se jim zabrani privatna praksa. Mnogi bodo odšli in na njihovo mesto bodo prišli drugi,

mlajši zdravniki. Ali ni sramotno, če ima primarij s 34 leti službe 3980 Din na mesec?! A ne samo primarijem, tudi drugim zdravnikom je urediti prejemke njihovi službi in odgovornosti primerno.

Z ureditvijo prejemkov, prepovedjo večkratnih služb in izvrševanja privatne prakse vsem javnim zdravnikom, bi se položaj zdravnikov ne samo izboljšal, temveč bi postalo tudi mnogo mest prostih. S tem bi se izboljšala tudi zdravniška služba, radi katere trpe sedaj enako preobremenjeni zdravniki kakor bolniki in njih svojci. Denar za to se bo moral najti.

O tem so pisali že mnogi listi, posebno o dvojnih in večkratnih zaslužkarjih. Vselej je pa ostalo samo pri namigovanju, kajti vsak list ima med takimi kakega svojega pristaša, ki mu zavezuje jezik. V „Slov. zemlji“ pa vidim list z resnim stremeljem po izboljšanju razmer na vseh področjih našega življenja. Mnogi stari gospodje mi bodo zamerili, češ, da se ne spodobijo iznašati stanovske stvari pred široko javnost. Lahko nim, ki imajo vsega dovolj, pa če mislijo, da imajo premalo. Če bi bila njihova stanovska zavest in čast iz pristnega kova, bi že davno napravili prostor mlajšim. V tem pogledu imata kmet in delavec več časti in ponosa — pa se jima zato pridružujem. Pozdravljeni, moji novi tovariši!

Dr. med. X.

Domača politika

Pri dr. Vladimirju Mačku. Povratek dr. Vladimirja Mačka s poletnega odhoda smo izrabili izdajatelji „Slov. zemlje“, gg. dr. Vekoslav Kukovec iz Maribora, Peter Koren iz Črnomlja, dr. Dragotin Lončar iz Ljubljane in podpisani, da ga obiščemo v Zagrebu. Počitnice zanj niso bile noben oddih, kajti vse tiste neštete množice, ki prihajajo dan za dnem, da ga vidijo in pozdravijo, vprašajo za svet ali prejmo od njega navodila, so obrnile svoj korak in se napotile v Kupinac, kamor se je bil umaknil iz vrvečice Zagreba, da zbere novih moči za novo delo. Goste trume so ga tudi tu oblegale sleherni trenutek. Prišli smo minuli petek ob 9. dopoldan. V veži in predsobi gneča kakor v cerkvi. Sami kmetje iz vseh krajev: iz Banovine in Dalmacije, iz Bosne in Vojvodine, pa celo iz daljne Srbije. Visoko raščeni možje, tršati, od solnca ožgani južnjaki, pa zgrbljeni starci iz siromašnega Zagorja. Vmes razumniki: odvetniki, profesorji, uradniki ali ka-li. Kar zašumi: Slovenci! V hipu se naredi gaz in že stojimo pred vrati. Vse strmi začudeno: Slovenci? Da, Slovenci. In že se pokaže

med vrati postava, srednje velika, prav kakor jo poznamo iz slik. Trenutek na to že teče razgovor, gladko, neprisljano, kakor med znanci, ki se poznajo že od mladih nog. Soba preprosta, kakor je preprost dr. Maček sam. „Pozdravljeni gospoda iz Slovenije! Dobro delate — le tako naprej in zmaga bo Vaša. — „Slovenska zemlja“ dobro piše, poznam jo; smatram jo za edino opozicijsko glasilo naše smeri. Nikomur drugemu nisem dal pooblastila, posluševati se mojega imena.“ Obljubil je napisati za „Slov. zemljo“ članek, ki je pa žal prišel za to številko prepozno. Zato prihodnjič. — Razgovor je trajal tri ure, ki so minule ko bi trenil z očesom. Zunanaj je vršalo in šumelo — prihajali so, da vidijo in pozdravijo „gospoda predsednika“, mu stisnejo roko in odneso njegov pozdrav kdo ve kam na jadranske otoke ali visoko gori v pragozde kršne Bosne. — Razstali smo se kot najboljši prijatelji, saj drugače tudi ni moglo biti. — Poročila o tem obisku so močno izkrivljena. Tudi ono v belgrajski „Politiki“, ki se klicuje na mene, ni točno. — J. K.

njegove Albance. Morda se Rostohar že kesa, da je to storil; zato mu bodi odpuščeno. Grof Berchtold je brez težave prestal že toliko klofut, da mu en sam Rostoharjev kompliment tudi ne bo škodoval.

V jedru svojega članka pa je imel dr. Rostohar popolnoma prav; in izpregovoril je zelo ob pravem času. Kaj je bila glavna vsebina in smisel njegovih izvajanj? Povedati vam hočem to malo manj okorno in malo bolj naravnost, kakor pa je znal povedati nesrečni dr. Rostohar:

Poglavitna naloga, ki je prisojena nam Slovincem ob reševanju jugoslovanskega problema, je ta-le: uveljavimo svoje jugoslovanstvo za zdaj le v toliko, da se vsi skupaj, kolikor nas je, naučimo na izust stari srbohrvatski rek: — „Uzdaj se u se i u svoje kljuse!“¹⁸ Toliko bodo priznali gotovo tudi najbolj hripavi Ilirci: ako pride kdaj do politič-

nega združenja jugoslovanskih narodov — in nesamo moja vroča želja je, temveč tudi moje trdno prepričanje, da do tega združenja res pride — tedaj se to ne more izvršiti drugače, kakor da se združijo enakopravni in enakovredni narodi. Že sama ta enostavna misel nam kaže polje, kjer moramo orati in sejati ne le zase, temveč za vse jugoslovanstvo. To pa je naše lepo domače slovensko polje. Pod avstrijskim valptom v svoji ječi in revščini in mnogoštevilnih nadlogah smo povzdignili svojo kulturo tako visoko, da je kras in veselje. To je izraz narodne moči, ki ne zaostaja prav nič za tisto močjo, ki se je pojavila pred Lozengradom in pri Kumanovu. Glejmo, da bomo v sebi zdravi, močni in vsaj duševno bogati (če že ne drugače), tako da nekoč ne pridemo k bratom prosit miloščine, temveč, da jim prinesemo darov; ali pa še boljše — da si pridejo bratje sami po te darove, preden bi jih mi ponujali.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Konsorcij „Slov. Zemlje“. Začeti z izdajanjem lista je sklenil ljubljanski programatični odbor že 1. avgusta 1935 v prisotnosti in s soglašenjem organizatorja petomajskih volitev v mariborskem okrožju gospoda dr. Vekoslava Kukovca. Sedanji izdajatelji „Slovenske zemlje“ so se o priliki svojega zagrebškega sestanka sporazumeli, ustanoviti za list konzorcij, v kateri pride poleg sedanjih lastnikov še nekaj oseb, med njimi več kmetov in delavcev. Imena konzorcijalov objavimo v prihodnji številki.

Bela Krajina za nami. Nedavno nas je obiskal g. Peter Koren z Črnomlja, bivši kandidat na listi združene opozicije, da nas spozna in mi njega. Že po prvih besedah smo mogli ugotoviti, da med nami ni razlike, da smo složni v vsem — tudi v tem, da je Bela Krajina slovenska. Nihče ne misli na njeno odcepitev, najmanj Belokrajci sami. Vesti o tem podtikajo nasprotniki našemu gibanju z namenom, da bi mu škodovali. Tudi Hrvatje ne mislijo na kaj takega, razen morda onih, ki so bližji našim nasprotnikom kakor nam. Kotišče teh in podobnih vesti je v Ljubljani na več krajih. Pa ne bo nič iz tega; ljudstvu se odpirajo oči, pa spoznava, odkod in zakaj vse to. „Slov. zemlja“ prodira v Belo Krajino bolj in bolj; samo v mali Črnomelj je gre do 200 izvodov. Tako je prav — le čvrsto naprej, Beli Kranjci!

Tudi Slovenska Krajina je z nami. Številna pisma, ki jih prejemamo iz Prekmurja, pričajo, da je tudi ta košček slovenske zemlje z nami. Mnoga so naravnost ganljiva v svoji lepi prekmurščini. Če bi bil prostor, bi najraje objavili vse; taka so, da kar puhti odkritosrčno veselje iz njih nad našim gibanjem. Eno pravi: „Slovensko zemljo“ pozdravljamo z največjim veseljem. Vendar smo dobili list, ki bo zastopal pri nas misel, ki je naredila hrvaški narod tako složen in močan. Pozdravljeni iz srca vsi, ki ste se lotili tega dela! Zdaj bo konec laži, da smo Prekmurci za odcepitev Slovenske Krajine. Slovinci povsod, v boj do zmage!“ — Drugo pismo pravi: „S prvo številko „Slovenske zemlje“ so se pojavili tudi spletkarji, rekoč, da list ni pravi. Najbolj pridno razširjajo to neresnico razni prišleki, ki nas poznajo samo ob volitvah, sicer jim je pa domačin prereven in premalo izobražen, da bi ž njim skupaj sedli. To so večinoma provokatorji iz nasprotnega tabora. Vmes so tudi taki, ki delajo to iz maščevanja; postavili bi se bili namreč radi sami na čelo gibanja — seveda v svoje osebne namene — pa jim je „Slov. zemlja“ prekrižala njihove račune. A uspeha nimajo, ker je tukajšnje ljudstvo bistro in previdno, pa ne zaupa vsakemu. Naše glasilo je „Slov. zemlja“, ki zastopa edino pravilno stališče. Živela enotna fronta slovenskih delavcev in kmetov!“ — Te besede so tako jasne, da odpade vsaka potreba, pisati še kaj v obrambo gibanja, katerega glasnik je „Slov. zemlja“.

Naše gibanje mora biti čisto.

V 2. številki „Slov. zemlje“ smo navedli pod tem naslovom, da sta se tako imenovanih orjunaških sestankov udeležila tudi g. Jamnik, agronom, in Anton Cerer, bivši narodni poslanec za kamniški okraj, ter dostavili: „Naše vrste hočemo ohraniti čiste. Zavračajte politične spekulante tudi drugod!“ Mišljeni so bili sestanki, sklicani po g. Francu Bulcu, miremskem županu, bivšem orjunašu in kandidatu na Jeftičevi listi, in to pri „Slonu“, „Levu“ in „Šestici“. G. Jamnik se čuti radi tega užaljenega, pa je dne 8. t. m. izjavil pred več priča-

mi, da se je omenjenih sestankov udeležil samo kot povabljenec in je dal razumeti, da obsoja prejšnjo Kramer-Puceljevo politiko. Enako je izjavil 11. t. m. našemu uredniku g. Anton Cerer. — Beležimo s pristavkom, da je g. Jamnik tudi vabil.

Naš program je jasen; kdor je zanj, se nam lahko pridruži brez vsakih formalnosti. Nobenih ceremonij, nobenih parad. Naroči naj „Slov. zemljo“, jo razširi v svoji okolici in sploh dela za naše gibanje. To stori lahko tudi tisti, ki je bil še včeraj naš nasprotnik. Nikomur ne branimo, nikogar ne odbijamo, kakor tudi v vojski nihče ne vpraša, kdo si. Na zaupna mesta pa morajo priti le možje čiste preteklosti, možje zaupanja somišljenikov. Zato stori prav sebi in gibanju, da ne sili v ospredje, komur vest kaj očita. Navaden vojak lahko koristi dostikrat več ko stokrat odlikovani general. V ljudskih gibanjih nosi sleherni mož maršalsko palico v tornistru, čeprav pri nas ni generalov in maršalov. — Komur pa naš program ni všeč, naj si naredi svojega in dela po njem. V našem programu je prej premalo ko preveč. V njem ni nič novega; vsebuje zgolj zahteve, odgovarjajoče potrebam slovenskega naroda. Narod so ljudske množice, ne gospoda, ki se je odtujila kmetu in delavcu. Naše gibanje ni šport, ni gosposko gibanje — naše gibanje je zbiranje ljudskih množic v boj predvsem za državljanske svoboščine in enakopravnost. Naš boj velja v prvi vrsti kapitalu, domačemu in tujemu, ki roko v roki slačita našega človeka, mu odvzemata kruh in ga zaslužnjeta — velja eksponentom tega kapitala, fistim tajnim silam, ki razdružujejo slovenski, hrvaški in srbski narod, da ne pride do sporazuma in mirnega sožitja. — Pri točkah, ki so nam vsem skupne, podajamo roko vsakomur, ki ima čiste namene. Ali kdor razpošilja zaupne okrožnice, piše spletkarska pisma in rovari, naj ne zameri, če smo previdni.

„Želimo iskrenega sodelovanja z brati Hrvati.“ Treba je vse storiti, da so odnosi med nami in Hrvati lepi in znosljivi. Mi pa smo imeli in imamo svoj program, svojo organizacijo in svojo politiko. Mi ne hodimo tja preko in tudi ne bomo, zato pa bodo naleteli na odločen odpor vsi, ki hodijo in bodo hodili na naše. Tako je izjavil minister brez listnice dr. Miha Krek v nedeljo, 15. t. m., na shodu v Križevcih pri Ljutomeru. Želimo, da gospod doktor te izjave ni dal kot minister ampak kot zasebnik in samo za svojo osebo. Kajti kje je zakon, ki prepoveduje državljanom svobodno gibanje v lastni državi? Taka prepoved bi bila celo v nasprotju z mislijo državnega in narodnega edinstva in to tem bolj, če naj bi veljala samo za Hrvate. Pokojni dr. Krek je hodil zelo veliko tja preko — v Dalmacijo, Bosno in Hercegovino, na Hrvaško itd., pa se ni nihče spodtikal nad tem. Za njim so hodili tudi drugi in hodijo še danes. Sicer pa nam ni nič znanega o prihajanju Hrvatov sem preko.

Manifestacijski zbor Združene opozicije v nedeljo, dne 25. avgusta 1935 je uspel nad vse sijajno. Prijatelj našega lista nam piše: „Že dan prej so jele prihajati množice z vseh strani, posamič in v skupinah, peš, na konjih in vozovih. Govoril sem z ljudmi, ki so v svoji revščini hodili tri dni in tri noči peš, da pridružijo svoj glas zahtevi po svobodi in človečanstvu. Kaj takega zmore le resnično prepričanje in nesebična požrtvovalnost, ki je je pri nas Slovincih tako malo. V noči od sobote na nedeljo se je izpremenila vsa okolica Kragujevca v velikansko taborišče: povsod, kamor je segel pogled, sami ognji, ob katerih so si utrujeni ljudje pripravljali skromno večerjo. Naslednje jutro prizor

¹⁸ Zaupaj v sebe in svoje kljuse.

Agitirajte za „Slovensko zemljo“

nepopisen: goste trume od vseh strani, vmes dolge vrste tovornih avtomobilov, voz in jezdecev. Kmetje, delavci, dijaki, vsi v strnjenih vrstah na velikansko sejmišče. V sprevodih so nosili velikanske napise: „Zahtevamo svobodo besedel“, „Zahtevamo svobodo tiskala“, „Zahtevamo svobodo zborovanja in združevanja!“ „Zahtevamo 40 urni delovni teden!“ itd. Povsod borbeno navdušenje, kakršnega še nisem videl.“ — Iz Belgrada smo dobili poročilo, ki pravi m. dr.: „Bil sem na shodu v Kragujevcu. Bilo je popolnoma drugače kakor so pisali listi... Udeležencev preceniti nisem

mogel natančno, ali ako rečem, da jih je bilo 50.000, računam zelo nizko. Nosili so velikanske napise. Začuvši pri prečitaniu njegove brzojavke ime dr. Mačka, je zabučalo po zborovališču kakor orkan. Govora dr. Davidoviča in Joce Jovanovića je časopisje izmaličilo, prav tako ni priobčilo brzojavke dr. Mačka v celoti — vse samo zato, da so na osnovi napadnih poročil lažje napadali opozicijo. Ali take metode so se že preživele, pa zato ne dosejajo med ljudstvom več svojega namena. — Pozdravno brzojavko našega lista zboru smo priobčili že v prejšnji številki.

Iz uredništva in uprave

Prva številka „Slov. zemlje“ je popolnoma pošla. Da bi mogli ustreči številnim novim naročnikom, ki izrecno žele tudi prvo številko, prosimo vse, ki jo imajo, pa bi jo lahko pogrešali, zlasti tiste, ki so prejeli več izvodov, pa jih še niso razpečali, da nam jih pošljejo.

Četrto številko „Slov. zemlje“ pošljemo samo tistim, ki bodo do tedaj poravnali naročnino. Enako ne dobi prihodnje številke nihče, ki je prejel po več izvodov, pa jih do tedaj ne bo obračunal ali sporočil, zakaj ne obračuna.

Uprava razpošilja list redno kakor prihajajo naročila. Navadno še isti dan. Nerediteljski v dostavljanju lista, kolikor so se dogodile, so zakrivilji drugi, ne uprava. Več zlorab smo že ugotovili in jih prijavimo, če se bodo nadaljevale. En slučaj je bil tak, da ga nismo mogli spregledati, pa smo ga sporočili g. poštmu upravniku telefonično. Prvič samo sporočili — prihodnjič sledi ovadba.

Iščemo inkasanta za Ljubljano in okolico. Kdor reflektira, naj sporoči upravi po dopisnici svoje ime, poklic, starost in naslov. Oseba predstava nepotrebna.

Izkaz prispevkov za tiskovni sklad objavimo v prihodnji številki. Somišljeniki in prijatelji, spominjajte se ob vsaki priliki tiskovnega sklada „Slov. zemlje“!

Iz naših krajev

Gorje. To moram da Vam opišem, g. urednik, v pouk in razvedrilo vsem poštenim Slovencem. V nedeljo, 15. tega meseca, se nas je slučajno zbralo v bližnji gostilnici več kmetov in delavcev. Eden kmetov je imel seboj prvo številko „Slov. zemlje“. Začeli so razgovor. Ugajala sta jim program, še bolj pa članek „Kmet kmetom“. Kmalu je začela debata, v katero smo posegli tudi delavci. Splošno mnenje je bilo, da je list dober. Vstopila dva znana trgovca; za njima več izletnikov. Razgovor se nadaljuje. Eden trgovcev, že nekoliko vinjen, poseže vmes. Začne hvaliti dr. Kramerja in dr. Mohoriča, zraven pa udrihati po dr. Korošcu. Še bolj v želodcu mu je bil dr. Maček. „JNS je bila pre malo časa na vladi, da bi bila mogla uveljaviti svoj program“, je zatrjeval objestno. Njegov tovariš mu je prikimoval. Izletniki so prisluhnili. Kmetje in delavci smo umolknili. Meneč, da nas je ugnal v kozji rog, se obrne govornič proti izletnikom, rekoč: „Ali ni tako, gospodje?“ Govoril je še nekaj časa, neprestano nadlegujoč tuje goste. Zdajci vstane eden njih in reče: „Možje! Vidim, da imate pred seboj „Slov. zemljo“; iz tega sklepam, da ste pristaši Slovenske ljudske fronte. Prav imate. Tudi jaz ji pripadam, čeprav misli ta gospod (pokaže na trgovca), da ne, ker nosim gosposko suknjo“. Nato se je spravil nad JNS; rekel je: „Predsedstvo JNS je bilo hkrati v vladi; Uzunović je bil predsednik stranke in vlade, dr. Kramer pa njegov Göbbels, minister za

propagando. Prva briga JNS je bila, da skuje stranko od zgoraj navzdol na stroške davkoplačevalcev. Prirejala je velikanske shode, na katere je gonila javne uslužbence in vse gospodarsko odvisne ljudi, voznino pa je ostala dolžna. Kar je sklenila „stranka“, to sta odobrila skupščina in senat. Večina zakonov je bila tako slaba, da jih je kritiziralo celo „Jutro“, organ dr. Kramerja, ministra v ministrskem predsedstvu. Ali si moremo misliti večjo hinavščino? Pravico so krojili po strankarski pripadnosti — sebi vse, drugim nič. Oni so smeli svobodno prirejati shode in sestanke, drugi se še ganiti niso smeli. Cenzura je divjala strahotno, listom so delali težave, nikjer v zakonu utemeljene. Uvajali so davek na davek, začel je peti boben, kmetu so izvlekli zadnjo kravo iz hleva. Iz bednostnega fonda so ustvarili korito za svoje protežirance. In volitve 5. maja, dragi moj gospod! Takega nasilja ni bilo še nikdar. Opozicija se še ganiti ni smela, ko so smeli Jeftičevci vse. Tako je zmlatil tuji gost trgovca, da je ta kar zijal in na koncu vprašal: „Kdo pa ste, gospod?“ — „To je postranska stvar“, odgovori prvi. „Vi se tudi niste predstavili; če pa že hočete vedeti, evo!“ in mu je pomolil pod nos potno izkaznico. Bil je doktor-pravnik iz Maribora. Trgovcu se je povsod nos, da je zamrmral: „No, ja, saj doktorji morajo imeti vedno prav.“ Tako smo imeli lep shod, ki je bil poučen za nas vse. Ostali smo še dalj časa v živahnem razgovoru in se naposled razšli z željo, da bi prišlo čim prej do skupne kmečko-delavske fronte. F. V., delavec.

Izpod Snežnika. Gospod urednik, sporočam Vam, da smo se prav veselili Vašega lista. Ne da bi bili poprej spali, narobe: gibali smo živahno ob volitvah in tudi trpeli zaradi tega. Posebno vas Žerovnica ob Cerknškem jezeru je skoraj vsa bila v taboru Združene opozicije. A tudi drugod, kakor v Novi vasi, Cerknici, Begunjah nismo bili brez somišljenikov. Ker imamo sedaj list, pojde gibanje hitreje in široko naprej; zakaj sili smo starega strankarskega zaslepljevanja, hočemo doslednosti in ravne črte v zvezi s Hrvati. Seveda se tudi pri nas namenoma širi govorica, kakor bi bili pod hrvaško komando. Slovenci se ne moremo otresti misli, da nas mora kdo komandirati. Toda naše sedanje gibanje je narodnoslovensko, ki po potrebi in položaju zbira svoje zaveznike, ne komandantov. Bivša „ljudska stranka“ se je zedinila z delom Srbov, mi pa smo v zvezi s Hrvati in drugim delom Srbov. Ne očitamo nikomur, da je pod kakšno komando, a tudi odklanjamo očitek, da mi nismo samostojni. Dve poti vidimo, a po dosedanjih izkušnjah smo prepričani, da vodi naša do pravega uspeha. Lepo vas pozdravljamo, gospod urednik, z željo, da napredujete in dosežete svoj namen. Mi smo z Vami in se hočemo potruditi, da Vas podpremo po svojih močeh s širjenjem lista in njene politike.

Nekdo, ki odklanja vsako komando.

Miklavžev semenj. Sv. Miklavž je še daleč, na njegovem trgu pa je že vse živo. Sejmarji so se posebno dobro založili z lutkami in lesenimi konjiči — takimi z votlim trebuhom. Svojo robo ponujajo kar po hišah. Nekaj jih je zaneslo tudi k nam. Eden nas je posebno začudil — prišel je namreč ponoči pri vratih zadaj za hišo. Pa smo se pomirili, opazivši, da ima seboj velikega konja, takega za jahanje, generalskega. Pri sprednjih vratih bi ga ne bil mogel spraviti notri — zadnja, senčna, so bolj visoka in prikladna. Do kupčije pa ni prišlo, ker je imel konj preveč votel trebuh, da je sicer bil videti zdrav in prav poskočen. „Zastonj si se potrudil prijatelj“, smo rekli. „Sebi si prikrajšal spamec, nas pa tudi nisi ravno prijetno iznenadil. Pelji svojega konja drugam, kjer imajo bolj pripraven hlev, pa več in boljšega zoba. Pa hod skozi sprednja vrata in podnevi, da kje kaj ne iztakneš.“

Med slovenskimi narodnimi poslanci je velik direndaj zastran izstopa iz vladne večine v Narodni skupščini. Posebno se trudita za izstop Marušič in Pucelj, ki bi rada skovala tako imenovano „Slovensko fronto“. Minuli teden so se zopet zbrali v ta namen v podzemeljskih prostorih hotela „Metropol“ v Ljubljani. To pot je bil najbolj glasen Pucelj. Obstoja namen, podtakniti tej „fronti“ mačkovsko smer, seveda samo dotlej, ko se zopet nudi prilika za skok v vlado. S temi frontarji pridno ljubimkuje neka druga skupina, ki se dere na vse grlo: Mi, samo mi smo pravi mačkovi! — Med Mačkom in mačkom je pa razlika, in še slednji je lahko tak z odsekanim repom...

Proda se izvežban kunec, ki se, preoblečen v mačji meh, vede kakor pravi maček. Samo krmiti ga je skrivaj, ker ne žre miši, ampak deteljo in korenje. Po potrebi tudi govori in je zato jako pripraven za shode in sestanke. Naslov: „Zum Maček dem weltberühmten, tam za vodo.“

Pojasnilo

V petek, 20. t. m., smo gg. dr. Kukovec, dr. Lončar, Peter Koren in jaz obiskali g. dr. Vladimira Mačka v Zagrebu. Obisk je kratko opisan na drugem mestu. Naslednji dan, v soboto, me obišče v družbi našega somišljenika ljubljanski dopisnik belgrajske „Politike“, prosi me, da mu kaj povem o našem obisku. Ker je isti dan poročalo o njem tudi „Jutro“ po belgrajski „Pravdi“ in zaključilo svoje poročilo z nerisnično trditvijo, ki se glasi dobesedno: „Pravda poroča nadalje, da so prvaki KDK (Kmečko-demokratske koalicije. Op.) s simpatijami sprejeli na znanje vest, da se je opoziciji pridružilo Vidmarjevo krilo bojevnikov“, nisem imel povoda, dopisniku ne dati sledečega pojasnila:

„Izrabili smo povratek g. dr. Vladimira Mačka s poletnega oddiha in ga obiskali v Zagrebu predvsem zato, da se medsebojno spoznamo, ker sva si bila zlasti jaz in on osebno neznana. Tam smo bili gg. dr. Kukovec, dr. Lončar, Peter Koren iz Črnomlja in jaz. Obisk je bil bolj vpludnostnega kakor političnega značaja. Tekom razgovora je naglasil dr. Maček ponovno, da ga jako veseli naše gibanje in da se solidariža z njim kakor tudi s pisanjem „Slovenske zemlje“, ki jo priznava kot edino slovensko opozicionalno glasilo. Tisti, ki se polasčujejo njegovega imena in agitirajo z njim, ga za to niso vprašali niti niso dobili za to kako pooblastilo od njega. Naše gibanje smatra za popolnoma samostojno in edino v njegovem duhu.“

Na vprašanje, če sta g. Stane Vidmar in njegova skupina „bojevnikov“ res bili sprejeti v naše gibanje, sem odgovoril doslovno: „Sumljivo se mi zdi zavzemanje „Jutra“ za g. Staneta Vidmarja in njegovo skupino.“

O sprejemu ali nesprejemu v naše gibanje ne more odločati ne g. dr. Maček ne kdo drugi izven našega gibanja, posebno ne v Zagrebu, ker smo, kakor sem že poudaril in kar priznava tudi sam dr. Maček, popolnoma samostojni in neodvisni od Zagreba, dasi delamo v sporazumu z njim. G. Stane Vidmar je dan prej, v četrtek, res obiskal dr. Mačka, a o kakem njegovem in njegove skupine sprejemu v naše gibanje ni moglo biti govora. Kdo je lansiral to vest v javnost in s kakšnim namenom, leži na dlani. G. Stane Vidmar se nas samih pridno ogiba, tem bolj pa lovijo naše ljudi njegovi ožji prijatelji in ga nam ponujajo celo za predsednika. On sam seveda se dela spretno ogorčenega in trdi, da delajo to dotičniki brez njegove vednosti in na lastno pest.“

V zadevi sporov, o katerih je tudi hotel vedeti dopisnik, sem izjavil, da med nami ni nobenih sporov; oni pa, ki govore o sporih med nami, sploh niso v našem gibanju. Zanimal sem obstoj kake posebne skupine „bojevnikov“, rekoč: „Bojevniška organizacija, dokler je obstojala, je bila humanitarna organizacija in bi se sploh ne bila smela pečati s politiko. Z razpustom je organizacija prenehala, z njo pa tudi „bojevnik“ kot tak. Danes se more govoriti le o osebnih prijateljih, ki jih vežejo med seboj posebni interesi. Mi nismo organizacija, pa zato ne more biti govora o kakem sprejemu ali odklonitvi sprejema, a najmanj skupin. Priključiti se lahko vsak in dela, kdor hoče, nikogar ne odbijamo.“

Končno sem omenil, ker je bil videti dopisnik o tem že nekaj poučen, da smo se Slovenci v Zagrebu dogovorili glede konsorcija za „Slovensko zemljo“. Samo to in nič drugega sem povedal dopisniku „Politike“ pred pričo. Vse drugo, kar je priobčil list v zvezi z mojim razgovorom, ni od mene.

Današnje „Jutro“ zopet nekaj pisari in je videti, da so mu „bojevnik“ g. Staneta Vidmarja zelo pri srcu. Stvari ne bo škodovalo, če naši somišljeniki zvedo, kako je s tem trojanskim konjem. Če intriganti ne bodo dali miru, se utegne zgoditi, da izdam brošuro, v kateri natančno opišem vsa njihova kukavičja jajca.

V Ljubljani, dne 25. septembra 1935.

Janez Kocmur, s. r.

Listnica uredništva

Nacionalizem; Patriotizem in demokracija; Volitve v Braslovčah; Š. N., Studenec: — Prihodnjič oziroma o priliki.

Bodoči volivni zakon: — Potreben razgovor.

Poročilo in sklepi sprejeti na zborovanju abs. kmet. šol: — Prejeli šele 24. t. m. Sicer so pa že objavili drugi listi, polmesečnik pa ne more ponavljati.

Prepovedani shodi; Krvav dogodek; O preureditvi države; Znamenit dan; Brzojavka ob smrti; Slovenija in dr. Maček: — Objavimo, ko stopijo v veljavo druge doležbe o tisku.

F. Š., Pohorje; K. K., Zagreb: — Brezpredmetno, ker je prenehal.

Ljubljanska okolica: — Vemo, da smo bili denuncirani in tudi, kdo nas je denunciral kot komuniste. Nemški pesnik Schiller je zapisal pred več ko 100 leti: Der grösste Schuft im ganzen Land' ist und bleibt der Denunziant. (Največji ničvrednež v deželi je in ostane ovaduh.) Klevetnike so na mestu, kjer so črnili, prav ocenili, pa ne bomo izgubljali besed o njih.

Vse dopise smo morali znatno skrajšati; tudi onega o prihodu dr. Mačka v Črnomelj. Ni šlo drugače — list izhaja samo dvakrat na mesec na štirih straneh.

S slovenskim kmečko-delavskim pozdravom!

Naročajte naš list „Slovenska zemlja“